

نقش صادرات و واردات در بهبود تراز تجاری ایران

یکی از شاخص های ارزیابی وضعیت تجارت یک کشور، تراز تجاری یا تفاضل واردات از صادرات است. تراز تجاری مثبت به معنای بیشی گرفتن صادرات از واردات و بالعکس می باشد. معمولاً اقتصادهای جهان تلاش می کنند تا روند بلند مدت تجارت آنها در جهت بهبود تراز تجاری ضمن افزایش واردات متناسب با نیازهای رشد و توسعه اقتصادی آنها باشد و تجربه نشان داده که عامل خالص صادرات و واردات، نقش اساسی در تامین رشد اقتصادی برخی از کشورها دارا بوده است.

بهبود تراز تجاری از محل افزایش صادرات و یا کاهش واردات قابل حصول است. بررسی روند فصلی تراز تجاری کشور طی فصل دوم ۲۰۱۰ الی فصل نخست سال ۲۰۱۶ در مقایسه با فصل قبل، نشان می دهد که در برخی فصول روند کاهشی تراز تجاری کشور معکوس و افزایشی شده که اتفاق مثبت و خوشایندی است. منتهی لازم است بررسی شود که چه عاملی در بهبود تراز تجاری و مثبت شدن آن اثر داشته است.

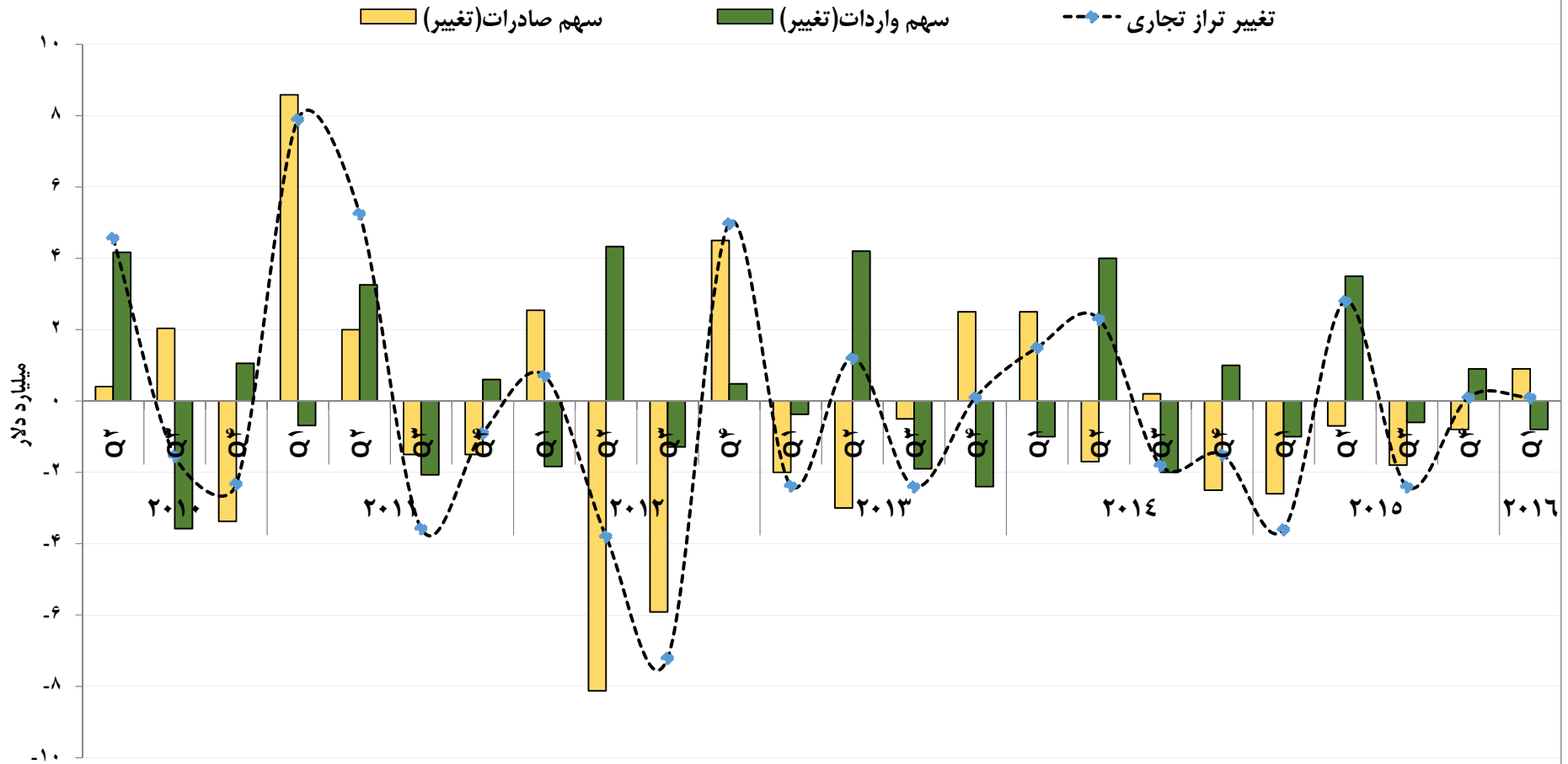
بر اساس آمارهای سازمان تجارت جهانی، در فصل اول سال ۲۰۱۶ تراز تجاری ایران حدود ۵ میلیارد دلار بوده است. بررسی های انجام شده نشان می دهد در فصل نخست سال ۲۰۱۶، تراز تجاری ایران تقریباً ۱۰۰ میلیون دلار در مقایسه با فصل پایانی سال ۲۰۱۵ بهبود یافته که عامل مسلط در آن، افزایش حدود ۹۰۰ میلیون دلاری دلاری صادرات بوده است. عاملی که مانع از بهبود بیشتر تراز تجاری ایران در این فصل شده، افزایش حدود ۸۰۰ میلیون دلاری واردات است (نمودار ۱). به عبارت دیگر جمع جبری افزایش صادرات به همراه افزایش واردات منجر به افزایش حدود ۱۰۰ میلیون دلاری تراز تجاری در فصل نخست سال ۲۰۱۶ شده است.

صادرات کالایی ایران از فصل پایانی سال ۲۰۱۴ تا پایان سال ۲۰۱۵ روند نزولی را طی کرده است، اما پس از پنج فصل متوالی، سرانجام در فصل نخست سال ۲۰۱۶، سهم منفی صادرات در رشد تراز تجاری، مثبت شد. به نحوی که برآیند سهم مثبت ۱۸.۴ واحد درصدی افزایش صادرات و سهم منفی ۱۶ واحد درصدی افزایش واردات در نهایت منجر به افزایش ۲ درصدی تراز تجاری کشور گردید (نمودار ۲). شایان ذکر است همچنان فاصله قابل توجهی (حدود ۷.۵ میلیارد دلار) میان صادرات کالایی ایران در فصل اول ۲۰۱۶ و فصل سوم ۲۰۱۴ وجود دارد و رشد ۶.۴ درصدی صادرات کالایی هنوز نتوانسته کاهش فصول قبل را جبران نماید. باتوجه به افزایش صادرات نفتی ایران در فصل اول ۲۰۱۶، می توان بخشی از رشد صادرات کالایی را به افزایش صادرات نفت در این مدت نسبت داد.

همان طور که در نمودار (۲) مشاهده می شود طی سه سال اخیر بالاترین رشد مثبت تراز تجاری در فصل دوم سال ۲۰۱۵ رخ داده که بخش عمده آن به واسطه کاهش واردات و نه افزایش معنادار صادرات بوده است. بهبود تراز تجاری لزوماً پدیده مثبتی تلقی نمی شود. تراز تجاری زمانی معنادار و در جهت تامین رشد اقتصادی کشور خواهد بود که خالص صادرات و واردات مثبت و از محل بیشی گرفتن ارزش صادرات (ترجیحاً کالاهای غیر نفتی) از ارزش واردات، تامین گردد.

روند فصلی تغییر ارزش تراز تجاری کشور در مقایسه با فصل قبل

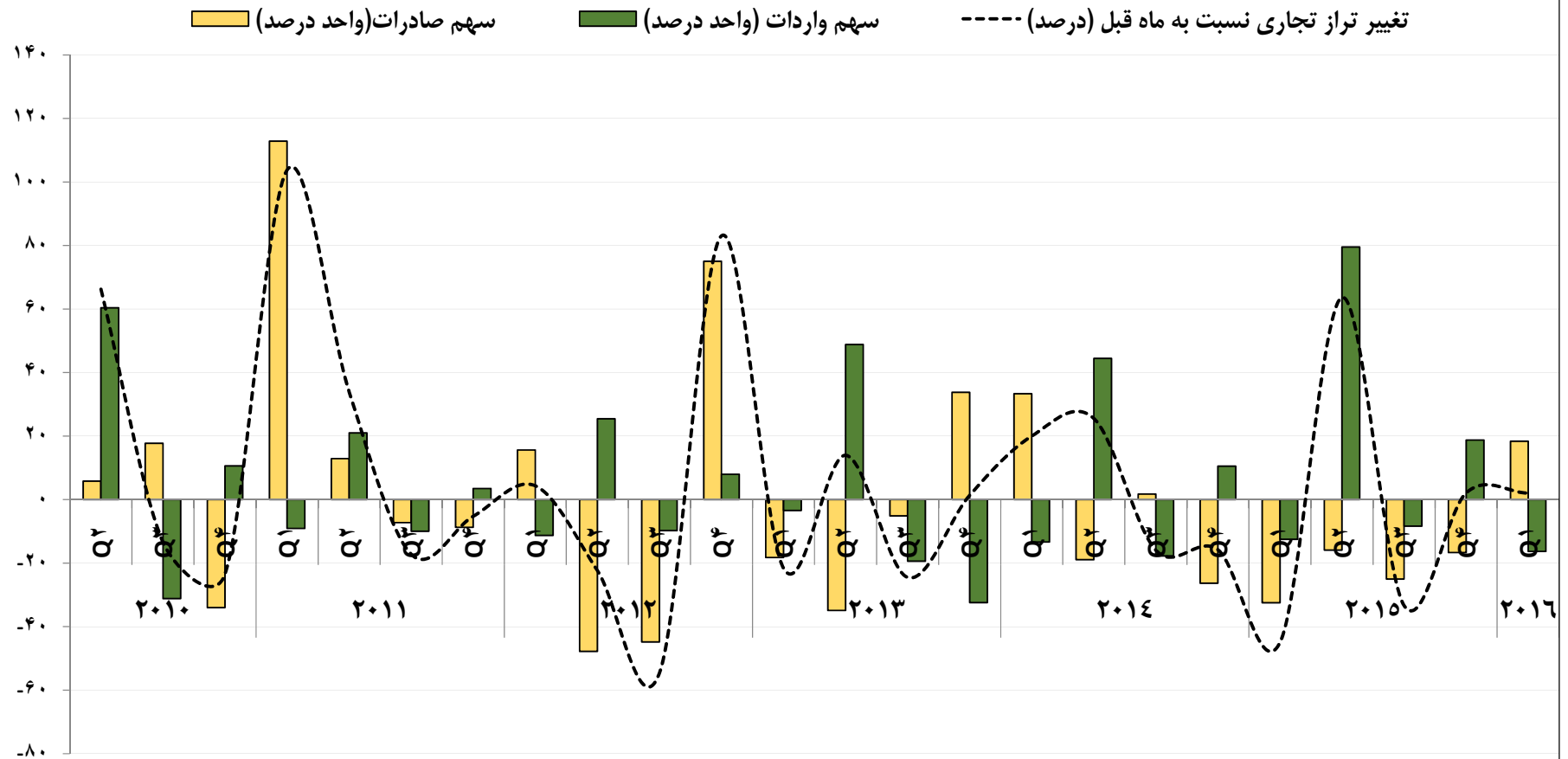

معاونت بررسی های اقتصادی اتاق تهران تیر ماه ۱۳۹۵

منبع داده ها: سازمان تجارت جهانی

روند فصلی درصد تغییر تراز تجاری نسبت به فصل قبل

معاونت بررسی های اقتصادی اتاق تهران تیر ماه ۱۳۹۵

منبع داده ها: سازمان تجارت جهانی